CRITICA ECUMENISMULUI EZOTERIC

Autor: Vlad Mureșan | 10 octombrie 2023

Visul unificării religiilor aparține spiritului *non-religios* care vrea să își facă o casă aici pe pământ. Obsesia unificării orizontale este astfel *opusul* spiritului religios vertical care este a) spirit misionar (auto-identitar) și b) spirit pelerin dedicat patriei metafizice. Ecumenismul este deci *un alt duh*, *meta-religios*: filosofic sau politic.

1. Unitatea imanentă a religiilor

§1. Inginerie imperială. Pentru orice religie universalitate înseamnă extinderea cantitativă a propriei intensiuni calitative. Din contră, ieșirea din religie în meta-religia sintezei politico-filosofice a diferențelor teologice este *mărturisire de necredință*. Ecumenismul susbtituie existențialismul vertical cu co-existențialismul orizontal. Istoric vorbind*, Islamul* s-a prezentat pe sine ca religie universală dedicată surmontării teologico-politice a diviziunilor dintre popoarele *Cărții* (*al-kitab*) care ar fi falsificat hermeneutic *Scripturile*. În locul religiei universale însă a apărut *o nouă carte* deflectată ca religie particulară. Un caz arhetipal de inventare politică a unei religii universale este Akbar cel Mare, care a forțat inventarea unei religii universale în scopul unificării imperiului mogul divizat între hinduism și Islam. A creat, pur administrativ, o nouă credință, *Credința Divinului* (*Din-i-Ilahi*) și o casă de venerare (*Ibadat Khana*) cu elemente de hinduism și islamism (creuzet în care s-au adăugat elemente de sufism, bhakti, zoroastrism, jainism și chiar creștinism etc.). Și această religie aspirațional universală s-a adăugat ca nouă religie particulară. Soluția politică a divizării religioase a Indiei (secesiunea Pakistanului din India) a fost mai eficientă, Pakistanul devenind stat pur islamic: dovadă că rezolvarea politică (organică) a unei probleme politice este mai corectă decât o rezolvare teologică (artificială) a unei probleme politice. Se încadrează la inginerie imperială toate tentativele de a forța *omogenizarea religioasă* a unor spații geopolitice eterogene religios. Un alt exemplu ar fi unificarea prusacă prin decret politic a confesiunilor lutherană și calvină. *Anglicanismul* însuși este o inginerie politică „ecumenică” fondată pe *ambiguitatea cato-protestantă* a „acordului elisabetan”, necesară dezamorsării eufemistice a contradicției.

§2. Inginerie religioasă.

Sensibil diferită este „inventarea” unei religii cu ambiții universale, reunificatoare, deși nu în efectul unei sinteze geopolitice. *Sikhismul* nu este decât relansarea aceleiași ambiții a religiei universale ca reacție la divizarea religioasă. Altă proclamare a unei religii universale pentru toate popoarele, deci altă producere a unei noi religii particulare. Alt exemplu este *Bahá-i*, ce proclamă valoarea egală a tuturor religiilor derivată din unitatea lui Dumnezeu, a profeților, a religiilor și a umanității – un fel de *Islam* generalizat, fluidizat și feminizat – fără sigiliul profeției: o nouă religie inventată ca abstracția antecesoarelor ce se proclamă, la rândul ei și imitativ, universală. *Casa Universală a Justiției* se ocupă nu atât de trăirea divină, cât de apeluri civice trimise „tuturor liderilor religioși” ca să depășească „prejudecățile” în numele unei (noi) religii unice. În realitate prima religie propriu-zis universală în sens revelațional-istoric a fost creștinismul, care a generalizat alianța iudaică[1]. Dar această universalitate a fost concepută *a priori*, nu *a posteriori*, căci creștinismul nu agregă, ci convertește diferențele, în timp ce universalismul *a posteriori* al religiilor ecumenice reclamă ingineria re-constructivă pe materia religiilor preexistente. Mitologia păgână este eminamente particulară: fiecare neam cu zeii proprii. Schelling a demonstrat ceea ce putem numi *coincidența etnogenezei cu mitogeneza*. Pe de altă parte, shintoismul, confucianismul, hinduismul au fost religii naționale, autolimitate la matricea etnică originară. Taoismul și budismul sunt situații speciale – pe de o parte fiind universalism, pe de altă parte fiind religii destul de non-religioase – mai mult filosofice și meditative. În context modern, *deismul iluminist* declanșează propriul program de deconstrucție a religiei pozitive în numele așa-zisei religii naturale sau raționale (religie abstractă, adică non-religie). Iluminarea coincide cu abstractizarea, astfel că deismul este doar carcasa logică reziduală a eviscerării predicative a teismului. Zeul abstract imobil și inert devine *axul religiei rațiunii* la care trebuie reduse toate *religiile pozitive*. Religia rațiunii devine astfel ideologie practică. Ecumenismul iluminist se exprimă astfel în instituții precum *Parlamentul Religiilor* (Chicago, 1893), inițiat de un discipol al lui E. Swendenborg (despre care Kant scria că este victimă a unui *Schwärmerei*, inflamație a imaginației mistice) și Vivekananda (călugăr hinduist). Jainiști, budiști, Zen-budiști, bahaiști, neoprotestanți, musulmani, știința creștină, teosoafa Annie Besant și spiritualități alternative. S-a dat citire textului scris de samuraiul budist Kiyozawa Manshi, *Skeleton of the Philosophy of Religion* – altă abstractizare meta-religioasă. Un astfel de *Parlament al Religiilor* ce caută carcasa comună a religiilor pozitive spune tot ce trebuie să știm despre esența politică a ecumenismului tranzacțional în care religiile sunt agregate plebiscitar pentru a negocia compromisul, adică dubla concesie a dizolvării speciilor (religioase) într-un gen (filosofico-politic), Parlamentul devenind supra-religia politică a religiilor-religioase[2]. Același lucru se repetă la *Templul Înțelegerii* din New York, în fond un ONG, căci ce templu este un templu fără altar? Acest auxiliar consultativ al ONU este dedicat păcii, diversității și coexistenței prin dialog între liderii religioși, „educație pentru o cetățenie globală” și „schimbare socială constructivă”, totul în cadrul unui

summit spiritual: de unde mai lipsesc numai corporațiile și Președintele SUA care să arboreze drapelul multicolor al noii religii universale. Această *babilonie teologico-politică* însumează tot atâtea comitete și comiții de *distorsie kerygmatică* ce creează o simplă „comunitate fără comuniune", adică o poză oficială „cu toată lumea".

2. Unitatea transcendentă a religiilor.

Eforturile de a pozitiva o unitate imanentă a religiilor într-un *ethos* standardizat al divinității au eșuat: „eșecul *parlamentului religiilor* de a descoperi o *esență comună exoterică*"[3] duce la căutarea unei *esențe comune ezoterice*. O versiune mai subtilă este *ecumenismul ezoteric* al lui Fritjhof Schuon[4] – varianta intelectuală a aceluiași efort de surmontare a diferenței. Unitatea transcendentă a religiilor tatonează visul unității, dar nu prin *agregarea*, ci prin *degradarea* religiilor pozitive la statutul de echivalent exoteric al unui adevăr ezoteric.

§3. *Schwärmerei* sau autolatria metafizicii ezoterice.

Pentru Schuon, dincolo de filosofia (discursivă) se află teologia (revelată), iar dincolo de teologie este „metafizica" (ezoterică) bazată pe „intuiția intelectuală" pe care Schuon o găsește în istoria religiilor: 1. „Există ceva în suflet care este increat și increabil" (Meister Eckhart) sau „*Sufistul* (omul identificat cu Intelectul) nu este creat". Doctrina ezoterică se crede autentica „metafizică" ce a depășit filosofia discursivă, dar și teologia revelată: „*Revelația* este cuvântul lui Dumnezeu rostit creaturilor, pe când *intuiția intelectuală* este participarea activă și directă în cunoașterea divină, nu participarea indirectă și pasivă, precum e credința. În cazul intuiției intelectuale, cunoașterea nu e posedată de individ întrucât este un individ ci întrucât, în esența lui cea mai intimă, el *nu este distinct de Principiul lui Divin*. Astfel, certitudinea metafizică este absolută datorită *identității între cunoscut și cunoscător în Intelect*"[5]. Dar adevărul nu poate fi identitatea fuzională abnormă a sufletului creat cu Divinul increat. O astfel de pretinsă „intuiție-intelectuală" a fost pe bună dreptate numită de Kant *Schwärmerei* sau metafizică fantastică. Deoarece Kant a înțeles că numai Absolutul poate avea / poate fi un *Intellectus Archetypus*: intuiție-intelectuală care-și dă singură *materia* ca autentic *Logos creator* (emitent, nu receptiv). Limita maxim accesibilă subiectului nu este *identitatea* abstractă a sufletului cu Divinul, ci *unitatea* concretă a sufletului cu Divinul. Între teismul rigid (eterogenitatea radicală creat / Increat) și panteismul morbid (omogenitatea radicală a creatului în Increat), înțelegem participarea finitului la Infinit prin soluția speculativă supremă a lui Grigorie Palama: Absolutul este transcendent prin *Ființă*, dar imanent prin *energii*. Astfel că unitatea mistică nu este aparența transcendentală a contopirii auto-deificante într-o *identitate halucinativ-psihotică cu Divinul*. Ci: în cele mai autentice experiențe mistice există transfigurarea participativă a creatului prin energiile increate: unitatea concretă (speculativă) dintre creat și Increat opusă identității disolutive (abstracte) a creatului cu Increatul (resorbției finitudinii în

Infinit, monism abstract vedantin, parmenidian sau spinozist). Nu negăm experiența mistică a lui Meister Eckhart, ci acurateței*a auto-descripției* și a *descripției indescriptibilului* – volatilitate dianoetică sau vortex inteligibil care este frecvent *gramme*-ul autenticului extaz mistic. Problema gravă a misticismului ezoteric este însă: *Quod licet Iovis, non licet bovis*! Nu orice intelectual care *se identifică drept trans-creat*, chiar este *trans-creat*... Să numim acest delir al omogenității mistice *disforie de eterogen*, adică tulburare de identitate onto-creaturală. Nu orice cititor christo-burghez, islamo-filistin sau hindo-snobist al lui Schuon care se identifică drept posesor ezoteric de intuiție-intelectuală este deja un Meister Eckhart! Smerenia ascensională a soluției palamite este înlocuită de trufia descensională a soluției schuonite, devenită scriptura castei ezoterice a „*intelectualilor increați*" care au „depășit" teologia și religiile în identificarea delirantă cu Absolutul ca pură autolatrie a narcisismului auto-mistic.

§4. Demagogia noetică a ecumenismului ezoteric.

Pornind de la axioma autolatriei subiectului ezoteric, ecumenismul ezoteric promite *totul*, neoferind de fapt *nimic*. Argument: „metafizicianul ezoteric" autodivinizat se suprainstituie jurisdicției „locale" a fiecărei religii „doar" revelate prin identitatea *personală* delirantă cu *Unul transcendent* ce emite mesaje diferitelor religii. Atitudinea ezoterică ar înțelege „ceea ce se manifestă printr-un simbolism religios, fiind conștient de caracterul incolor al luminii; o credință religioasă dată, pe de altă parte, va aserta că lumina este roșie, nu verde, pe când cealaltă credință va aserta opusul. Ambii ar avea dreptate în măsura în care ei disting lumina de întuneric dar nu întrucât o identifică cu o anumită culoare". Credincioșii neinițiați ar „confunda *forma / simbolul* cu *Adevărul nud supraformal*, în timp ce metafizicianul (ezoteric) poate utiliza forma / simbolul ca mijloc de expresie, fiind totodată conștient de *relativitatea* lui. De aceea fiecare religie poate, prin dogme, rituri și simboluri servi ca mijloc de expresie al adevărului cunoscut direct *de ochiul Intelectului*, organul spiritual numit de ezoterismul musulman *ochiul inimii*. Religia traduce adevărurile metafizice / universale în limbaj dogmatic"[6].

Fritjhof Schuon folosește vocabularul musulman al „trimișilor" dar prespune în același timp *că nici o revelație nu este propriu-zis revelată (adevărată)* – deși toate ar fi egale, însă numai exoteric: dar asta înseamnă că *trimișii* nu sunt (suficient de) *trimiși*. Moise, Mahomed și chiar Iisus ar aduce adevăruri particulare, spre deosebire de adevărul universal al lui Schuon (și al sectei esoterice de „intelectuali ecumeniști"). Ca atare, Schuon este *identic sau cu Dumnezeu*, *sau cu tupeu*. *Tertium non datur*. Căci pentru el revelația (policromatică) ocultează tocmai „*Lumina*". Deși Schuon identifică Absolutul cu Lumina, această metaforă sensibilă nu ține loc de cunoaștere, deci adevărul ezoteric este tocmai ocultul *acoperit, nu descoperit,* de revelație: „Religia, prin natura ei și independent de dorința reprezentanților ei ce pot fi inconștienți de acest fapt, conține și transmite această cunoaștere pur intelectuală, *sub vălul dogmelor și simbolurilor* ei rituale"[7].

Calea ezoterică evită unificarea sincretică orizontală (ca sincretism intra-istoric), dar postulează unificarea vidă verticală (într-un acces ezoteric arogat la Meta-tradiția (guenonistă a) tradițiilor și prin ea la *Sursa transcendentă incoloră* și *pre-revelată* a tuturor „revelațiilor" disjuncte retrogradate la o validitate strict județeană, particulară, cromatică). Prin aceasta „ecumenismul ezoteric" dez-esențializează identitatea fiecărei tradiții în meta-religia abstractizantă care dizolvă ceea ce pretinde că unește. Revelațiile sunt degradate la simple imagini exoterice, în timp ce „metafizicianul" (Schuon) se autoglorifică drept inițiat = identificat cu Absolutul. „Metafizicianul" ezoteric este deci simultan elitist și demagog. El spune: să crezi că ai adevărul în timp ce alții nu îl au echivalează cu „monopolizarea" adevărului prin „deposedarea" altora. Sau, cum moralizează André Scrima în prefața ediției românești: .„Religia cultivă propriile ei excluziuni, ca un fel de marcă a suficienţei. Definiţia de sine impunea aproape negarea celuilalt" (p.11). Acest moralism obtuz doare gândirea, căci stă pe postulatul că adevărul ar trebui redistribuit echitabil, *din oficiu*, tuturor: corectitudine politică fără rectitudine metafizică. DAR: nu „religia" face excluziuni, ci *Duhul face excluziuni*, fiind *Duhul adevărului*, nu al *vero-falsității „incluzive"*. Ca atare, aproprierea Revelației nu este trufie, ci smerenie. Invers: universalismul ezoteric al lui Schuon este elitism autosuficient și condescendent al gândirii abstracte, deci *vide*, care se crede superioară conținutului revelațional așa-zis „exoteric". „Adevărul" lui Schuon nu este însă decât o *gaură neagră logică* celebrată ca misteriosofie ezoterică, în timp ce *determinațiile* (singurele care dau conținut) ar fi doar exoterice: noaptea este profundă, ziua este superficială. Dar revelația este *revelarea exterioară a interiorului*: ezoterismul neagă auto-manifestarea Absolutului în istorie. În consecință, ecumenismul ezoteric culminează în meonolatria obscurității compacte non-predicative. Pentru că nu ia Logos-ul în serios, adevărul lui Schuon este: *nimic*. Căci credința este credința revelațională, în timp ce respingerea ei este orgoliul intelectului proiectat trans-revelațional. Sugestia lui André Scrima că „definiția de sine" echivalează cu „negarea altuia" este un sofism *ad misericordiam*: autodefinirea este delimitare, dar nu automat negare. Adevărata negație (și rejecție logică) o face tocmai Schuon care *dez-esențializează* toate religiile ca surogate exoterice (particulare) ale originalului ezoteric (universal). Ezoterismul însă nu revelează, ci *ocultează Unul*, învestmântându-l în *secretomanie*, *misteriolatrie* și *meonolatrie obscurantistă*, Transcendentul prezumatei *meta-tradiții* a tuturor tradițiilor. Subiectul ezoteric se înscenează ca *tat twam asi* – identitate a cunoscutului și cunoscătorului autodeificat în cea mai *crasă autolatrie*. Intelectualul este ispitit prin propria *superbie gnostică* să acceadă la „elita" ezoterică superioară maselor exoterice. Dar tocmai această *trufie noetică* este păcatul cardinal în virtutea căruia „ezotericii" auto-înscenați refuză *forma christologică, apostolică și ecclezială a Esenței* în numele unei transcenderi proiective secretologice a unei *religio perennis* inventate: o simplă *Esență goală și decolorată* pe care este grefat predicatul la fel de gol al „Luminii".

§5. Vacuitatea noetică a ecumenismului ezoteric.

Conceptul *Unului* în care toate revelațiile sunt retractate devine *mono-deism apofatic* eviscerat atributiv, deci desubstanțializat, astfel scufundat în neant. Adevărul ezoteric transcendent religiilor („exoterice”) se reduce astfel la cea mai goală noțiune: noțiunea Unului. Dar alternativa la *conținutul revelat* al religiei este o tauto-logie care nu este teo-logie. Ci este atât de „dincolo” încât nu mai știm *nimic*, iar *teo-logia* devine *teo-tăcere*. Dar nu tăcere sapiențială post-extatică, ci „profunzime goală” (Hegel) a misterului eviscerat. Această abstractizare meta-narativă nu este altceva decât vechea religie naturală / „rațională” / iluministă / deistă / francmasonă / bahaistă etc. Ea a fost ironic numită de Hegel: *noaptea în care toate vacile sunt negre*, cu referință la *principiul Indiferenței* al lui Schelling, dar pertinent la acest Absolut nediferențiat și predicativ vacuizat. Această retractare revelațională efectuează extincția luminii concrete aduse prin autodeschiderea revelațională a Absolutului. Ea anulează conținutul revelat, dezontologizat ca *accesoriu exoteric* al *Beznei ezoterice*. Faptul că Schuon spune Absolutului „lumină” nu schimbă realitatea că dizolvarea oricărei revelații culminează în obscurantism logic total. Dez-revelarea deconstructivă este astfel *ocultare* prin recesiune noetică în misteriosofia mantrei orientale. Aceasta este retinopatia gândirii abstracte: exotericul ar rămâne la formă, pe când ezotericul ar urca la Esență. „Ezoterismul se trădează ca subvertorul exoterismului” (p. xvi). Ezotericul urcă dincolo de *formă* pentru a intui *Esența*. Dar numai *revelația Esenței* este *autodonația Esenței*. Abandonarea *formei* nu dă însă acces la vreun adevăr ezoteric, ci ne scufundă în *întunericul logic* de dinaintea automanifestării Esenței: în lipsa manifestării, *Absolutul* apare doar ca *Abis* (*Abgrund*). Există o durere a fondului fără formă, amorf și nemanifestat. Abia prin manifestare Absolutul apare ca Temei (*Grund*). Absolutul este Temeiul creației doar pentru că este Autotemeiul lui însuși. Forma, deși imperfectă, este *forma Esenței*, autorealizarea *saturată speculativ* a Conținutului infinit (în sens hegelian). Renunțarea trufașă la *reprezentări „exoterice”* echivalează cu vacuizarea Esenței *„ezoterice”*, care devine *focus imaginarius* al intelectului proiectiv ce poate fi numit *esența idioată a ezoterismului*: deficiența regresiei la… *nimicul secret* (trans-revelațional) ca sinteză logică a profunzimii cu platitudinea în aroganța *intelectului autolatru* incapabil să mențină unitatea speculativă Esenței abstracte cu forma concretă. Hegel a demonstrat platitudinea acestui apofatism amorf pur negativ: „Nerăbdarea, care vrea să treacă îndată *dincolo de determinat* – fie că se numește acesta început, obiect, finit sau oricare i-ar fi forma – și vrea să se găsească nemijlocit în *Absolut*, nu are în fața ei ca și cunoaștere decât *negativul gol*, infinitul abstract, sau are un *pretins absolut*, care e ceva închipuit, fiindcă nu e pus sau afirmat, sau sesizat”[8]. Acest neo-platonism ezoteric nu înțelege că *Esența reală* se dă numai *prin formă*, în primul rând prin *Forma absolută a Esenței absolute*: *Fiul este Chipul Tatălui*. *Logos*-ul este autodiferențierea imanentă a *Absolutului* – principiu al exteriorizării filiale a Transcendenței paterne și totodată principiu al cosmogoniei (prin care lumea s-a făcut). Pentru așa-zis-ul exoteric forma și conținutul sunt indisociabile, în timp ce ezotericul ar fi „liber” de forme (liber de conținut deci de… ferestre). Dar Hegel arată că până și ezotericii au o *formă* a lor,

căci și indeterminarea este o ultimă determinare: scripturile guenoniste / schuoniste cu platitudinea metafizică a Esenței „incolore” care lasă subiectul în ceață... Forma dă realitate ideii, dar Schuon crede că forma ascunde conținutul: nu deschide, ci închide. Huston Smith explică superioritatea ezotericului arătând că el înțelege *Logos*-ul, pe când exotericii ar înțelege doar personajul istoric Iisus din Nazareth. Fals: Biblia spune: *„Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine”*. În gnoza lui Schuon, Fiul l-ar ascunde (*horribile dictu*) pe Tatăl! Mai mult: de unde știe ezotericul că *„prin Mine”* se referă la *Logos*? Tocmai de la *Sinoadele Ecumenice* așa-zis „exoterice” care au stabilit că sensul metafizic al *Scripturii* este *christitatea* sau *identitatea onto-istorică a Logosului increat cu istoricitatea lui Iisus*, unitate teandrică antinomică, nedivizată și neamestecată a naturii divine cu natura umană, a Esenței increate cu forma creată. Relapsul în istoricism înseamnă să aplatizezi christologia niceeană la naratologia nietzscheană. Este în fond *delapidarea* intelectuală a celor pe care îi critici (Schuon plagiază sensul de *Logos* al versetului) și *deformarea* intelectuală a celor pe care îi critici (după ce ai delapidat sensul metafizic al christologiei, istoricizezi și infantilizezi reprezentarea creștinismului ca exoteric opusă sensului ezoteric metafizic la care doar tu ai avea acces...).

§6. O**monimie pneumatologică și theoxenie ecumenistă**.

Consecința teoretică a democratizării sentimentale a Duhului (la Schuon, susținut de prefața lui Scrima la ediția românească) este teza că mesajele contradictorii, deși se exclud reciproc, trimit la același adevăr. Ca și cum am spune că Dumnezeu este *orice*, *oriunde*, *oricând*. Sau Dumnezeu nu este în *Scripturile* (doar exoterice), ci în acel *dincolo nebulos* (ezoteric) din cărțile lui Schuon, care au devenit scripturile sectei intelectuale inițiate „dincolo” de revelație, deasupra credincioșilor pe care îi disprețuiesc pentru că aleg *Scriptura* în locul lui Schuon. Ultimul refugiu al ecumenismului ezoteric împotriva revelației concrete, deci restrictive, este că *„Duhul suflă unde vrea”*, *motto*-ul cărții lui Schuon (*Spiritus ubi vult spirat*, Ioan, 3,8) (care, alături de versetul la fel de eronat interpretat, *„Ca toți să fie una”*, reprezintă argumentele principale ale ecumenismului). Duhul suflă unde vrea, desigur; DAR nu unde vrea secta ezoterică. Căci *Duhul nu este demagog* și *Duhul nu se neagă pe sine*, fiind *Duhul Adevărului*, care nu se contrazice precum multiplicitatea religiilor. André Scrima supralicitează heter-ortodox aceeași idee în sprijinul lui Schuon: „Tradiţia răsăriteană numeşte acest Duh: «Cel care pretutindenea este şi pe toate le împlineşte». Aceasta trasează orizontul adevăratei transcendenţe, care acum se revarsă *pretutindenea* în lumea imanentă”[9]. Aceeași gravă eroare care confundă *omniprezența creațională* a Duhului cu *omniprezența revelațională* a Duhului, adică transferă ilegitim acțiunea cosmologică a Duhului la acțiunea revelațională a Duhului. Din faptul că Duhul ține lumea, fiind pretutindeni (precum Fiul), *nu* derivă că toate religiile sunt revelate de Duhul. Dar *Unul divin* nu este schizofren să se contrazică implicând oamenii prin contradicția echi-veracității polilatre. Pentru Schuon este mai plauzibil că Dumnezeu a încurcat umanitatea cu mesaje contradictorii

(dar echi-veridice, deci echi-false) decât că umanitatea divide revelația divină prin trufie. Prezumția relativistă a *egalității mesajelor disjuncte* consacră în fond suprimarea distincției dintre adevăr și fals, adică egalitatea fiecărei căi. În acest sens, ecumenismul ezoteric este o doctrină umană, prea umană, care se crede dincolo de revelația divină, prea divină: *idolul eidetic trans-revelațional* al *elitei ezoterice*, condescendente cu masele limitate doar la… revelație.

„Adevăratul ezoterism este profunda și eterna solidaritate a tuturor formelor spirituale. Unitatea diferitelor religii nu este doar irealizabilă la nivel extern al *formelor*, ci nu trebuie să se realizeze la acest nivel. Faptul însuși că religiile sunt *revelate* arată că ele sunt dorite de Cuvântul divin. Dacă folosim expresia *unitatea transcendentă* înseamnă că unitatea formelor religioase trebuie realizată într-o manieră pur interioară și spirituală, fără prejudecată față de vreo formă particulară. Antagonismele dintre aceste forme nu afectează adevărul universal mai mult decât antagonismele dintre culori opuse afectează transmiterea *luminii incolore*”[10].

Altfel spus: toate religiile, la grămadă, sunt din aceeași plămadă… Islam, *wicca* sau budism – un același „comunism”… Patriarhul Athenagoras s-a remarcat prin ecumenism sentimental proclamând o „iubire fără condiții și fără limite” și „doborârea ultimelor stăvilare” dintre creștini. Dar iubirea este condiționată de Adevăr, astfel că demagogia cardio-noetică nu a reușit decât să producă: „*iubire pentru eretici și dispreț pentru ortodocși*”[11], calomniați arogant drept fanatici doar pentru că refuză dictatul politic al iubirii contra-veritative. Căci „stăvilarele” sunt logice, nu emoționale. Printre tropii demagogiei noetice a ecumenismului ezoteric (de la Guenon și Schuon la Scrima) mai găsim următoarele teze:

Teza 1: „Dacă religia avea o raţiune de a fi, nu era aceasta *tocmai nebunia de a instaura în spaţiul concret al existenţei umane o unitate ducînd dincolo de toate diferenţele posibile*?[12] (André Scrima).

Răspuns 1: NU. Scopul religiei nu a fost *niciodată* unitatea orizontală a diferențelor dintre oameni, ci unitatea verticală a omului cu Dumnezeu. Unitatea orizontală (inter-umană) a fost efectul pnevmatologic al unității verticale (divino-umane): *Cincizecimea* nu a fost ecumenism al diferențelor, ci universalul care irumpe vertical, convertind diferențele la Christos. Dacă Dumnezeu voia unitate necondiționată a diferențelor, ar fi creat deja la *Cincizecime* un *cluster pan-religios babelian*; însă *Ek-klesia* este *chemarea la unitate prin pura credință*, nu *producerea unității prin pura dorință*. Ecumenismul resemnifică babelian unitatea Cincizecimii. Desigur, André Scrima respinge ecumenismul superficial – dar numai pentru că promovează ecumenismul ezoteric, ambele atitudini fiind expresia sacrificării orto-doxiei în numele orto-praxiei falsificate sentimental. Consecința *pan-doxiei ecumenismului ezoteric* este astfel *theo-xenia ecumenismului exoteric*: vechiul sincretism al religiilor misterice care, conform

Lexiconului Antic al lui Isihie din Alexandria, celebra sărbătoarea tuturor zeilor: sarabanda veselă a poli-latriei. De aceea *Canonul* 45 *al Sfinților Apostoli* interzice rugăciunea cu heterodocșii. Sensul metafizic al interdicției este că iubirea se manifestă numai prin adevăr, nu prin halucinația colectivă a polilatriei.

Teza 2. „Interpretările tradiţionale creştine socotesc perimată *Legea* dată în Primul Testament. Vorbeşte El deplin doar unei comunităţi, pe celelalte lăsîndu-le într-un raport *imperfect* cu Sine?”

Răspuns 2. Nu „interpretările tradiționale creștine”, ci Iisus și Sf. Pavel au proclamat împlinirea legii vechi în legea nouă. Lectura tipologică patristică sublimează structuri veterotestamentare ca proto-tipuri (*typos*) neotestamentare: iluminarea retroactivă christotelică a *Logos*-ului întrupat, primul legământ fiind prefigurarea lui noului legământ christic.

Teza 3. „Dumnezeu nu lasă nici o comunitate în raport *imperfect* cu Sine. Se adresează tuturor indivizilor să vină în comunitatea celor chemați.”

Răspuns 3: Nimeni nu este exclus: doar că trebuie să vină efectiv în *ek-klesia*. Dar revelația naturală nu este totuna cu revelația supranaturală. Nimeni nu este exclus, dar unii se exclud singuri. Nu se poate să vrei raport *perfect* (obiectiv), rămânând totuși într-un raport *imperfect* (subiectiv): nu se poate comunitate cu cei ce *nu vin* în comunitate, cu cei care nu primesc *logos*-ul *Logos*-ului (lucru adevărat de la ecumenism și până la apocatastază).

Teza 4. André Scrima proclamă „exigenţa întâlnirii colegiale” cu celelalte „tradiţii” pornind de la *Logosul întrupat*.

Răspuns 4. Această exigență amestecă obiectivul cu subiectivul și comite paralogismul ecumenist al subrogației teoreticului cu practicul: cere un respect teoretic pornind de la o exigență practică. În realitate, ordinea este inversă: *adevărul primează asupra binelui*, care este extensia acestuia. Inversarea discuției teoretice în discuție practică falsifică structura adevărului în numele bunătății zaharisite, adică falsifică sentimental axul conceptual. Întâlnirea nu este „colegială”, ci fraternă, dar nu fraternitate teoretică (obiectivă), ci umană (subiectivă). Trebuie să fim oameni cu oamenii. Este o banalitate crasă, la fel ca mult-trâmbițata *minima moralia* (în realitate mai mult *minima* decât *moralia*): să fim buni, să nu fim răi. DAR *respectul subiectiv* datorat umanității fraților adamici nu se extrapolează automat ca *respect obiectiv* datorat doctrinei acestora. Una e să respectăm fraternitatea practică și alta e să respectăm *integritatea teoretică*. Avem chemarea să privim *critic alteritatea teoretică* – nu și pe cea umană: suntem chemați să judecăm ideile, nu omul (pe care suntem chemați tocmai să nu îl judecăm moral). Trebuie să judecăm duhurile (obiective), nu oamenii (subiectivi). Nu procese morale puritane (practice), ci critică teologică (teoretică) a „tradiției” ca depozit obiectiv de

logos despre *theos*.

Teza 5. Înălţimea comprehensiunii christice este *universală*: „nu lasă nimic în afara ei”. De la această înălţime poţi sesiza autodonarea divină şi în alte tradiții, căci „nu poţi impune limite Vocii divine”.

Răspuns 5. Demagogia consideră predicatele revelate cristalizate doctrinar ca tot atâtea „limite”. Ezotericii i-ar fi cerut lui Iisus să nu exprime nici un adevăr limitativ. De fapt, ecumeniștii „limitează” *toate propozițiile credale* trasate cu *sabia duhului* prin care Iisus și Apostolii au impus sciziunea ca prolegomenă a reconcilierii, iar nu o reconciliere praxeologică fără sciziune noologică. Ecumeniștii vor învieri fără crucificare, adevăr fără analiză și mântuire fără judecată: un fel de socialism metafizic, sau apocatastază nivelatoare indiviză.

Teza 6. „Absoluta necesitate de a ne repune în chestiune pe noi înşine pentru a deschide spaţiul epistemologic al întîlnirii, eliberîndu-l de orice pre-înțelegere (*vorverstehen*) în care s-ar înscrie, fără să ne dăm seama, tendinţa noastră de a ne înstăpîni asupra celuilalt” (André Scrima).

Răspuns 6. Demagogiei ce acuză „tendința de a ne înstăpâni asupra Celuilalt” i se opune realitatea înstăpânirii celuilalt asupra noastră. A-ți afirma identitatea nu echivalează înstăpânirii asupra altuia. Nu ortodoxia a fost colonială. Paradoxal, tocmai *Islamul* (mult glorificat de ezoterici) s-a înstăpânit asupra altora, și tocmai *Occidentul* (mult glorificat de ecumenici) s-a înstăpânit asupra altora. Xenofilia celebrată devine xenolatrie dogmatizată. Una este să ne repunem pe noi (subiectiv) în chestiune, alta este să repunem în discuție doctrina (obiectivă). Nu negociem *rectitudinea verticală a revelației* în numele *corectitudinii orizontale a relației*. Ne deconstruim moral strict personal prin *smerenie*, dar adevărul nu ne aparține să-l deconstruim în *praxis*-ul altero-latriei auto-flagelante. André Scrima ar fi trebuit să demaște voința de putere tocmai în *falsul universalism ezoteric* al minorității elitiste, căci asta nu e *universalitate*, ci numai o *minoritate* ce arogă monopolul adevărului vid opus adevărului așa-zis „doar exoteric” al altora, călcați cu dispreț în picioare. Hegemonic este tocmai discursul ezoteric ce spune că religia ta nu este decât o formă, că toate religiile sunt de fapt identice etc. (prin analogii formale ce ignoră disanalogii substanțiale, cum ar fi aberația transcendentală că *isihasmul* lor este *yoga*, în timp ce *yoga* noastră este *isihasmul* – pseudo-echivalențe deduse din tehnici ascetice izomorfe în ciuda conținutului metafizic total opus).

NOTE

1. Confucianismul, taoismul, hinduismul sau shintoismul sunt și ele religii în fond

naționale. Budismul are o situație aparte – pe de o parte fiind universalism, pe de altă parte fiind o religie destul de non-religioasă mai mult filosofică și meditativă. ↑

2. Joel Berversluis, *A Sourcebook of the World's Religions*, New World Library, 2011. Prezintă toate religiile, inclusiv religii indigene, teosofia, sau… *wicca*. ↑

3. Fritjhof Schuon, *Transcendent Unity of Religions*, Quest Books, Illinois,1984 ↑

4. Fritjhof Schuon, *Christianity/Islam. Perspectives on Ezoteric Ecumenism*, World Wisdom, Bloomington, 2008 ↑

5. Fritjhof Schuon, *Transcendent Unity of Religions*, op.cit., p. xxx. ↑

6. Frithjof Schuon, op.cit., p. xxx-xxxi. ↑

7. Fritjhof Schuon, op.cit., p. xxxiii ↑

8. G.W.F. Hegel, *Fenomenologia Spiritului*, Ed. Academiei, București, 1965 ↑

9. Fritjhof Schuon, ed. românească, p.14. ↑

10. Fritjhof Schuon, op.cit, p. xxxiv ↑

11. Arh. Epifanie Theodoropulos, *Cele două extreme ecumenismul și stilismul*, Ed. Evanghelismos, București, 2006, p.26 ↑

12. Fritjhof Schuon, ed. românească, op.cit., p. 9 ↑

Imagine: „The Tower of Babel" – Alexander Mikhalchyk*; Sursă: Wikimedia Commons*